

Harminckét lap, amely megrengette a világot

Százéves a hozzáadottérték-adó rendszere

Szerkesztette:

Kenyeres Sándor • Kovács Tamás • Vágyi Ferenc Róbert • Varga József

SOPRONI EGYETEM KIADÓ

Harminckét lap, amely megrengette a világot

Százéves a hozzáadottérték-adó rendszere

SOPRONI EGYETEM KIADÓ

Sopron, 2019

Szerkesztők:

Kenyeres Sándor, Kovács Tamás, Vágyi Ferenc Róbert, Varga József

Szakmai lektorok:

Bíró Zoltán: 1., 2., 9. fejezet
Szilovics Csaba: 10., 11., 12. fejezet
Kenyeres Sándor: 4., 5., 6., 8. fejezet
Vágyi Ferenc Róbert: 7., 13. fejezet

Szerzők:

Baksa Anikó	Kovács Ferenc
Darák Péter	Molnár Gábor Miklós
Domokos László	Siemens, Carl Friedrich von
Gilányi Zsolt	Szappanos Júlia
Hajnal Péter	Vágyi Ferenc Róbert
Jancsa-Pék Judit	Varga József
Kenyeres Sándor	Vira Sándor
Király László György	

Nyelvi lektor: Tompáné Székely Zsófia

Technikai szerkesztő: Horváthné Józsa Ágnes

A könyv a Soproni Egyetem és a Magyar Nemzeti Bank közötti együttműködés keretében, a Magyar Nemzeti Bank támogatásával készült.

Kiadja: Soproni Egyetem Kiadó
9400 Sopron, Bajcsy-Zsilinszky u. 4.

Felelős kiadó: Dr. Alpár Tibor László kutatási és külügyi rektorhelyettes

© Soproni Egyetem Kiadó

Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Simon László vezérigazgató

ISBN 978-963-334-337-1 (nyomtatott)
ISBN 978-963-334-338-8 (elektronikus)
DOI 10.35511/978-963-334-338-8

Minden jog fenntartva.

Az esetlegesen előforduló nyomdai hibákért felelősséget nem vállalunk!

Harminckét lap, amely megrengette a világot

Tartalomjegyzék

Előszó	9
I. rész A forgalmi adók szerkezete	13
1. Az útvámtól a hozzáadottérték-adóig (Kenyeres Sándor)	15
1.1. Mozzanatok az adózás történetéből	15
1.2. Bevezetés	19
1.3. Az adózásról általában	19
1.3.1. Az adózás, mint társadalmi jelenség	19
1.3.2. Az adózás jogi megközelítése	20
1.4. Az adózás folyamata	24
1.4.1. Az adó megfizetése	24
1.4.2. Az adó begyűjtése	25
1.4.3. Az adóteher-viselés és az adóáthárítás	27
1.4.4. Az adók osztályozása	28
1.5. Forgalmi adók	30
1.5.1. A forgalmi adók csoportosítása	30
1.5.2. Forgalmi adók az adójogfennhatóságok között	31
1.5.3. A közvetett adók	32
1.6. A forgalmi adók összehasonlítása	33
1.6.1. Az egyfázisú forgalmi adó	33
1.6.2. Többfázisú forgalmi adó	33
1.6.3. Az összfázisú forgalmi adó	33
1.6.4. A hozzáadottérték-adózás	35
1.6.5. A halmozódás nélküli összfázisú forgalmi adó	39
1.7. A hozzáadottérték-adózás történetéből	41
1.7.1. A hozzáadottérték-adózás előzményei	41
1.7.2. A hozzáadottérték-adózás bevezetése	42
1.8. Összegzés	44
1.9. Irodalomjegyzék	45
2. Az áfa módszertana, jellemzői, logikája, felépítése (Vágyi Ferenc Róbert) ..	47
2.1. A forgalmi adók rendszere	47
2.2. Az áfatörvény hatálya	51
2.2.1. Területi hatály	51
2.2.2. Személyi hatály	51
2.2.3. Tárgyi hatály	52
2.3. A teljesítés helye	54
2.3.1. Termékértékesítés	55
2.3.2. Szolgáltatásnyújtás	55
2.3.3. Közösségen belüli beszerzések	56
2.3.4. Termék importjának teljesítési helye	56
2.4. Adófizetési kötelezettség, adó megállapítása	57

2.5.	Az adó alapja	58
2.6.	Az adó mértéke	60
2.7.	Adómentesség	60
2.7.1.	Tevékenység közérdekű jellegére tekintettel adómentes.	62
2.7.2.	Tevékenység egyéb sajátos jellegére tekintettel adómentes	62
2.7.3.	Adókötelessé tétel	63
2.7.4.	Közösségen belüli értékesítés, beszerzés.	63
2.7.5.	Termék importja	64
2.7.6.	Termékexport.	64
2.7.7.	Nemzetközi közlekedés.	65
2.8.	Az adó levonási jog tartalma	65
2.8.1.	Adólevonási jog keletkezése.	65
2.8.2.	Az adó megosztása	66
2.8.3.	Levonási jog korlátozása	66
2.8.4.	Az adólevonási jog gyakorlásának feltételei.	67
2.8.5.	Különös szabályok	67
2.9.	Az adófizetésre kötelezett.	68
2.10.	Az adó megállapítása	68
2.11.	Számlázási szabályok	69
2.12.	Összefoglalás	69
2.13.	Irodalomjegyzék	71

II. rész A hozzáadottérték-adó történetéről.....73

3. A megnevesített forgalmi adó

(Veredelte Umsatzsteuer) (Carl Friedrich von Siemens).....75

4. Amerikai áfa kísérletek – társasági adó kiváltása

forgalmi adóval (Kovács Ferenc).....99

4.1.	VAT versus GST	99
4.2.	A VAT kialakulása	101
4.2.1.	A kezdetek	101
4.2.2.	USA-beli elképzelés egy új típusú adóról	101
4.2.3.	A Francia modell	102
4.3.	A Michigani „Single Business Tax”	103
4.3.1.	Az SBT története	103
4.3.2.	Az SBT általános szabályai	104
4.3.3.	Az SBT alapjának meghatározása	104
4.3.4.	SBT kedvezmények, mentességek	106
4.3.5.	Főbb változások az SBT-ben.	107
4.3.6.	Néhány statisztikai adat az SBT-ről	108
4.3.7.	Néhány záró gondolat	109
4.4.	Irodalomjegyzék	110

5. A franciaországi általános forgalmi adó születésének körülményei (Gilányi Zsolt)	111
5.1. A francia forgalmi adórendszer az áfa bevezetését megelőző években	115
5.2. Az áfa bevezetését megelőző években érvényben lévő francia forgalmi adórendszer pozitívumai.	119
5.3. Az áfa bevezetését megelőző években érvényben lévő francia forgalmi adórendszer negatívumai	120
5.4. Az általános forgalmi adó terve, várt hatások.	125
5.5. Összegzés	127
5.6. Irodalomjegyzék	128
6. Az általános forgalmi adó magyarországi története egy sajátos szemszögből (Vira Sándor)	129
6.1. A kezdetek (1988-1992)	129
6.2. Irány a teljes jogharmonizáció az EU-s forgalmi adó szabályokkal (1993-2004).	135
6.3. Bent az Európai Unióban	142
6.4. Napjaink (2008-2018).	145
6.5. Irodalomjegyzék	146
III. rész A hozzáadottérték-adó és a pénzügypolitika	149
7. Az Állami Számvevőszék ellenőrzési és egyéb tapasztalatai az áfa adónem területén (Domokos László, Baksa Anikó, Szappanos Júlia).	151
7.1. A központi költségvetés áfa bevételeinek alakulása.	151
7.2. Az adóbevételek teljesülésének számvevőszéki ellenőrzése	154
7.3. A központi költségvetésről szóló törvényjavaslat véleményezése.	157
7.4. Gazdaságfehérítés – versenyképesség.	159
7.5. Az adó- és vámhatósági feladatellátást érintő változások	162
7.5.1. A NAV szervezetét, felügyeletét érintő változások	162
7.5.2. A főbb módszertani változások	163
7.6. A NAV feladatellátása a számvevőszéki ellenőrzések fókuszában	165
7.6.1. 15044 számú jelentés a NAV hátralékkezelési és végrehajtási eljárási, valamint a kiemelt adózói körben gyakorolt tevékenysége szabályszerűségének, az EUROFISC rendszer működésének ellenőrzéséről	166
7.6.2. 17086 számú jelentés a NAV informatikai rendszereinek ellenőrzéséről	167
7.7. Irodalomjegyzék	168

8. Az általános forgalmi adó beszedése (Király László György)	169
8.1. Az áfa jelentősége	169
8.1.1. Az áfa világszintű elterjedtsége	169
8.1.2. Áfa az Európai Unióban	170
8.1.3. Az áfa jelentősége a magyar költségvetésen belül	172
8.2. Az áfa sajátosságai adóbeszedési szempontból	173
8.2.1. A többfázisú forgalmi adó problémája	174
8.2.2. A közösségi kereskedelem problémája	176
8.2.3. A körhintacsálás (caroussel fraud)	177
8.3. Megoldások az áfabeszedés eredményességének javítása érdekében	183
8.3.1. Rendszertípusú megoldások	183
8.3.2. Hatósági típusú megoldások	185
8.3.3. Megoldási elképzelések az EU-ban	189
8.4. Irodalomjegyzék	190
9. A forgalmi adó és az infláció összefüggései (Varga József)	193
9.1. Bevezetés	193
9.2. Az adó és az infláció általános kapcsolata	193
9.2.1. Az inflációs adó értelmezése	193
9.2.2. Az inflációs adó modellezése	195
9.3. A forgalmi adó és az infláció kapcsolata	197
9.3.1. A kapcsolat általános összefüggései	197
9.3.2. A forgalmi adó inflációnövelő hatása	199
9.3.3. A forgalmi adó csökkenésének hatása az árakra	202
9.4. Az adóemelés okozta infláció jövedelem- és vagyonújraelosztási mechanizmusa	204
9.4.1. Az újraelosztás elméleti kerete	204
9.4.2. A költségvetést érintő adórendszerbeli újraelosztási hatások	205
9.5. Irodalomjegyzék	208
IV. rész A hozzáadottérték-adó jogi megítélése	211
10. A hozzáadottérték-adó (hÉa) gyakorlata az európai adójog (az EUB esetjoga), valamint a nemzeti adójog (a magyar közigazgatási bírósági gyakorlat) kölcsönhatásában (Darák Péter)	213
10.1. Bevezetés	213
10.2. Pillanatfelvétel a 2019-ben nyitott jogértelmezési kérdésekben feltárható uniós hÉa gyakorlatról	214
10.3. Pillanatfelvétel az uniós joghoz kapcsolódó hÉa ügyek magyar bírói gyakorlatáról	218
10.4. Következtetések	220
10.5. Irodalomjegyzék	221

11. A közigazgatási áfa perekről (Traveller in time) (Hajnal Péter)	223
11.1. A kezdet – 1992/1993	223
11.2. A kifejlődés – 1996/1997	225
11.3. Csatlakozás előtt – 2002/2003	228
11.4. Csatlakozás után – 2008	232
11.5. Magyar előzetes döntéshozatali ügyek után – 2012	234
11.6. Napjaink – 2017	238
11.7. A jövő	242
11.8. Irodalomjegyzék	243
12. Visszaélések az áfa rendszerében	
büntető bírói szemmel (Molnár Gábor Miklós)	245
12.1. Bevezető gondolatok	245
12.2. A büntetőjogi szabályozás	246
12.2.1. Adócsalás a korábbi Btk-ban	246
12.2.2. A költségvetési csalás	247
12.2.3. Dogmatikai és gyakorlati kérdések a költségvetési csalás köréből	248
12.2.4. Az Európai Unióhoz csatlakozás hatása az áfa bűnözésre	254
12.2.5. A releváns iratok eltüntetése, az iratlopás	255
12.3. Jogkövetkezmények	258
12.3.1. A vagyonelkobzás	258
12.3.2. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal polgári jogi igénye	260
12.3.3. A pénzmosás	261
12.3.4. A „ne bis in idem” elvének újszerű értelmezése az Európai Unió Bíróságának gyakorlatában	261
12.4. Záró gondolatok	263
12.5. Irodalomjegyzék	264
V. rész A hozzáadottérték-adó nemzetközi vonatkozásairól	267
13. Az Európai Unió és a nemzeti hozzáadottértékadó-rendszerek kapcsolata (Jancsa-Pék Judit)	269
13.1. A héa jelentősége	269
13.2. Az EU adópolitikája	271
13.3. Az uniós és a nemzeti jog viszonya	271
13.4. Az áfa harmonizációja az EU-ban: történet	273
13.5. Magyarország	282
13.6. Az áfa jövője – a történet folytatása	284
13.7. Irodalomjegyzék	297
VI. rész A szerzőkről röviden	301
Melléklet	319

Darák Péter

10. A hozzáadottérték-adó (héta) gyakorlata az európai adójog (az EUB esetjoga), valamint a nemzeti adójog (a magyar közigazgatási bírósági gyakorlat) kölcsönhatásában

10.1. Bevezetés

Aki arra vállalkozik, hogy a hozzáadottérték-adó működéséről készítsen elemzést, nem teheti ezt az örökérvényűség igényével. Sokkal inkább annak tudatában járhat el, hogy következtetései csak belátható időn belül érvényesek.

Ennek a jelenségnek az egyik oka az európai hozzáadottértékadó-rendszer átmeneti jellege, amely lényegében 1992 óta harmonizációs és jogalkotói késedelmet szenved az Unió tagállamok egyes csoportjainak eltérő, sőt ellentétes gazdasági értékei miatt. A másik oka, hogy az adóelkerülés elleni küzdelem erősödő intézkedései több oldalról is támadják a héa-rendszer semlegességének elvét. Nem véletlen, hogy a jelentős gazdasági erővel rendelkező országok (Franciaország, Németország, Hollandia) jogi szakirodalma vastok kommentárokkal és esetjogi gyűjteményekkel támogatja az adójog alkalmazóit értelmezési nehézségeiben.

Jól mutatja az egymásra épülő, több szereplős struktúra sajátosságait az EUB elnökének 2016. április 21-i végzése¹, amely a Kúria előzetes döntéshozatali kérelme tárgyában keletkezett ügyet törölte, mert az eljárásban résztvevő felek egyező álláspontra jutottak, és a bíróság határozata így szükségtelenné vált. Továbbá az EUB elnökének 2018. június 26-án kelt végzése². A végzés szerint a bíróság elnöke a főtanácsnok meghallgatását követően elrendelte az ügy törlését, mert a bíróság hivatalának felhívására az előterjesztő Szombathelyi Közigazgatási és Munkaügyi bíróság közölte, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmét az időközben meghozott 2018. május 17-i Vámos ítéletre³ figyelemmel nem szándékozik fenntartani.

1 EUB C-114/16 sz. ügy Damien Zöldség, Gyümölcs Kereskedelmi és Tanácsadó Kft. és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága között.

2 EUB C-173/18 sz. ügy FS és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága között.

3 EUB C-566/16 sz. ügy Vámos és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága között.

Az ismertetett eljárásjogi csavar (a nemzeti bíróság kérdést terjeszt elő az EUB-hoz, időközben más ügyben döntést hoz az EUB, a nemzeti bíróság visszavonja a kérdését) arra utal, hogy itt párhuzamos ügyekben formálódó koherens jogértelmezési rendszerrel állunk szemben, ahol egy román vagy lengyel ügyben is születhet a magyar bíróságok számára használható konklúzió.

10.2. Pillanatfelvétel a 2019-ben nyitott jogértelmezési kérdésekben feltárható uniós héa gyakorlatról

1. Az EUB 2019. április 11-én a PORR ügyben hozott ítéletében⁴ az uniós jogot, valamint az adósemlegesség és a tényleges érvényesülés elvét úgy értelmezte, hogy azokkal nem ellentétes az olyan adóhatósági gyakorlat, amely megtagadja a héa levonás jogát olyan számla alapján, amelyet fordított adózás hatálya alá tartozó ügylet esetén az általános szabályok szerint állítottak ki anélkül, hogy az adóhatóság megelőzően megvizsgálná, hogy a számlakibocsátó vissza tudja-e téríteni a számla címezettjének a jogsalap nélkül megfizetett héa összegét, illetve tudja-e helyesbíteni ennek érdekében a számlát, vagy maga térítené vissza a befizetett adót.

Az EUB ugyanakkor hangsúlyozta, hogy amennyiben a héa visszatérítése lehetetlenné vagy rendkívül nehézé válik, lehetővé kell tenni, hogy azt a vállalkozó közvetlenül az adóhatóságtól kérhesse.

Az ismertetett ítélet a legutóbbi építőköve abban a jogértelmezési piramisban, amely adózói érdek és a költségvetés bevételi érdeke között kíván harmóniát teremteni. Az ítéletből kiolvasható, hogy az adózó visszatérítési igényének biztosítása érdekében az adóhatóságot nem terheli többleteljárási kötelezettség.

2. Az EUB 2019. február 13-i Human Operator ügyben hozott ítéletében⁵ az uniós joggal ellentétesnek minősítette a fordított adózás alkalmazását olyan időpontban, amikor Magyarország még csak kérelmezte az általános szabályoktól való eltérés engedélyezését, még abban az esetben is, ha kifejezte az eltérés visszaható hatályú alkalmazására irányuló szándékát. A határozat utal arra, hogy az ilyen típusú uniós határozatok a címezttjük értesítésével lépnek

⁴ EUB C-691/17 sz. ügy PORR Építési Kft. és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága között.

⁵ EUB C-434/17 sz. ügy Human Operator Zrt. és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága között.

hatályba (32. pont) illetve a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvére tekintettel az uniós anyagi jogi szabályokat főszabály szerint úgy kell értelmezni, hogy azok a hatályba lépésüket követően keletkezett jogviszonyokra vonatkoznak. (36. pont)

Az ítéletből kiolvasható az a szándék, hogy a hÉa irányelv szabályai az egységes piacon általánosan érvényesüljenek, és az azoktól való eltérő nemzeti szabályozás csak az eltérés engedélyezését követően legyen alkalmazható. Az ítéletben foglalt jogértelmezés a hÉa irányelv elsődlegességét kényszeríti ki.

3. Az EUB 2018. február 22-én kelt Nagyszénás Kft. ügyében hozott ítéletében⁶ a hÉa irányelv hatályát illetően tette világossá, hogy ha egy gazdasági társaság az önkormányzattal kötött szerződés alapján közfeladatot lát el, és azt ellenszolgáltatás fejében teljesíti, az hÉa köteles szolgáltatásnyújtásnak minősül.

Az ítélet a közhatalmi és gazdasági tevékenység elhatárolásában nyújt segítséget.

4. Az EUB 2018. május 17-én kelt Vámos ügyben hozott ítélet⁷ szerint nem elmenthető az uniós joggal az olyan nemzeti szabályozás, amely kizárja a kisvállalkozás alanyi adómentességét, amennyiben az adózó a gazdasági tevékenység megkezdésének bejelentésével egyidejűleg nem választotta az alanyi adómentességet. Az ítélet újabb adalék ahhoz a sokrétű kérdéskörhöz, hogy milyen jelentőséget kell tulajdonítani az adóhatósági nyilvántartásokba történő bejelentkezésnek, regisztrációnak, illetve mennyiben ítéltető meg ettől eltérően az adózó választásának bejelentése.
5. Az EUB 2017. október 12-én kelt Lombard ügyben hozott ítélet⁸ lízingszerződések alapján fennálló esedékes törlesztő részletek részleges nem fizetése miatti utólagos adóalap-csökkentés vonatkozásában mondta ki, hogy a megszűnés, felmondás, elállás esete megvalósítja azt az uniós szabályt, hogy a lízingbeadó már nem követelheti a lízingdíj megfizetését, a szerződés végleges megszüntetése esetén e szabályra lehet hivatkozni. Az uniós szabály ugyanakkor választási lehetőséget biztosít a tagállamoknak, hogy ez jogosultságot teremt-e az adóalap csökkentésére.

6 EUB C-182/17 sz. ügy Nagyszénás Kft. és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága között.

7 EUB C-566/16 sz. ügy Vámos és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága között.

8 EUB C-404/16 sz. ügy Lombard Zrt. és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága között.

Az ítélet újfent arra hívja fel a figyelmet, hogy az uniós szabályozás bizonyos esetekben kiegészülhet olyan nemzeti szabályokkal, amelyek lényeges feltételeket határoznak meg, például az adóalap csökkenthetősége körében.

6. Az EUB 2017. július 6-án kelt Glencore ügyben hozott ítélet⁹ az uniós joggal ellentétesnek minősíti az olyan nemzeti szabályozást, amely az ellenőrzési eljárás elhúzódása miatt elhalasztja a hea különbözet visszatérítésének időpontját. Álláspontja szerint az adózó részére fizetendő késedelmi kamat nem tagadható meg túlzottan hosszú adóellenőrzési eljárás esetén, ha az nem az adóalany magatartásának tudható be.

Az ítélet abba a sorba illeszkedik, amely az anyagi jogosultságok és az eljárásjogi helyzetek szövevényes viszonyrendszerében keresi az eljárásjogi szabálytalanságok lehetséges anyagi jogi következményeit.

7. Az EUB 2017. január 12-én kelt MVM ügyben hozott végzésben¹⁰ úgy határozott, hogy a holding társaságban, illetve egyes leányvállalatai érdekében igénybe vett szolgáltatások a hea szempontjából nem minősülnek gazdasági tevékenységnek, ezért azok után előzetesen felszámított hea nem vonható le.

A holding társaságok hea kötelezettsége tárgyában számos Európai Bírósági határozat tartalmaz megállapításokat. Jelen ügyben a szóban forgó szolgáltatások jellege (különösen üzletrész megszerzésekhez kapcsolódó üzletviteli szolgáltatások) alapján helyezkedett az EUB arra az álláspontra, hogy azok nem minősülnek adóköteles gazdasági tevékenységnek.

8. Az EUB 2017. április 26-án kelt Farkas ügyben hozott ítélet¹¹ a fordított adózás alá eső ügyletre tévesen, az általános adózásra esően állítottak ki számlát, amelyre összefüggésben az EUB megállapította, hogy amennyiben az állam nem esett el adóbevételről, és nem merül fel adócsalásra utaló körülmény, aránytalan a hea 50%-át kitevő bírság kiszabása. Utal azonban arra, hogy ezt a kérdést a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia.

9 EUB C-254/16 sz. ügy *Glencore Agriculture Hungary Kft. és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága* között.

10 EUB 28/16 sz. ügy *MVM Zrt. és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága* között.

11 EUB C-564/15 sz. ügy *Farkas Tibor és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Adó Főigazgatósága* között.

Az ítélet határozottan alkalmazza az arányosság elvét, amikor összekapcsolja a költségvetési érdek sérelmének hiányát, és az alkalmazható szankciót.

9. Az EUB 2016. december 15-én kelt *Signum* ügyben hozott végzése¹² az adólevonási jog megtagadásának lehetséges okait értelmezi, hangsúlyozva, hogy az adóalanytól nem követelhetőek olyan ellenőrzések, amelyeket nem köteles elvégezni.

Számos EUB ítélet foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy melyek az adóalanytól elvárható ésszerű intézkedések annak érdekében, hogy meggyőződjön, nem vesz részt adócsalásban, amelyet az értékesítési lánc korábban eljáró szereplője követ el.

10. Az EUB 2016. június 2-án kelt *Lajvér* ügyben meghozott ítélet¹³ olyan adózók tevékenységét minősítette, amelyek csak kiegészítő jelleggel folytathatnak üzletszerű gazdasági tevékenységet, és amelyek állami és uniós forrásokból finanszírozott létesítményeket kezeltek. Az EUB álláspontja szerint az ilyen tevékenység gazdasági tevékenységnek minősül, azonban a nemzeti bíróságnak kell tisztáznia a szolgáltatásnyújtások visszerthes jellegét.

Az ítélet újabb adalék a héa-rendszer tárgyi hatályának meghatározásához.

11. Az EUB 2016. december 8-án kelt *Stock* ügyben meghozott ítélet¹⁴ egy olyan összetett ügylet adókötelezettsége, illetve adóalapja vonatkozásában foglalt állást, mint az integrált mezőgazdasági együttműködésre irányuló ügylet. Egyrészt megállapította, hogy az esetleges kiegészítő szolgáltatások nem befolyásolják az ügylet minősítését, másrészt az adóalapnak részét képezi mind a termékek ára, mind a finanszírozási kölcsön után fizetett kamat.

A határozat az összetett és egységes ügyletek héa minősítése vonatkozásában ad támpontokat.

12 EUB C-446/15 sz. ügy *Signum Alfa Sped Kft. és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal kiemelt Adó- és Vám Főigazgatósága* között.

13 EUB C-263/15 sz. ügy *Lajvér Nonprofit Kft. és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága* között.

14 EUB C-208/15 sz. ügy *Stock Zrt. és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága* között.

10.3. Pillanatfelvétel az uniós joghoz kapcsolódó hóa ügyek magyar bírói gyakorlatáról

1. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2018. március 19-én kelt végzésében¹⁵ az EUB előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményezte, hogy vajon összeegyeztethető-e az uniós joggal a bolti kiskereskedelmi tevékenységet folytató adózó erősen progresszív külön adófizetési kötelezettsége, ha egy gazdasági társaságban több boltot működtet, míg a franchise rendszerben működő belföldi tulajdonú adóalanyok adómentes sávba kerülnek. A végzés arra is választ vár, hogy az uniós jogba ütközés megállapítását külön kérelemmel kell kérni.

Az ügy az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban van.

2. A Kúria 2017. március 30-án kelt végzésében¹⁶ azt kérdezte az EUB-tól, hogy a 100%-ban települési önkormányzati tulajdonban álló gazdasági társaság közjog által szabályozott szervezetnek minősül-e, tekinthető-e úgy, mintha hatóságként járna el, illetve a települési önkormányzat által a feladat ellátásért fizetett összeg ellenértéknek tekinthető-e.

Az EUB a választ az 1.2. alfejezet 3-as sorszám alatt ismertetett ügyben adta meg.

3. A Nyíregyházi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2016. október 26-án kelt végzésében¹⁷ arra a kérdésre várt választ, hogy az adóhatóság utólagos adóellenőrzés keretében kizárhatja-e az alanyi adómentesség választásának lehetőségét.

A választ az EUB 1.2. alfejezet 4-es sorszám alatt ismertetett ügyben adta meg.

4. A Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2016. július 8-án kelt végzésében¹⁸ a lízingszerződés felmondása esetére vonatkozó adóalap-csökkentés vonatkozásában intézett kérdést az EUB-hoz.

Az EUB a választ az 1.2. alfejezet 5-ös sorszám alatt ismertetett ügyben adta meg.

¹⁵ 16.K.33.199/2017/7 sz. ügy (kapcsolódik az EUB C-323/18 és az EUB C-75/18 sz. ügyéhez).

¹⁶ Kfv.I.35.694/2016/4 sz. ügy (EUB C-182/17).

¹⁷ 17.K.27.247/2016/16 sz. ügy (EUB C-566/16 lásd. 7. lábjegyzet).

¹⁸ 7.K.27.479/2016/5 sz. ügy (EUB C-404/16 lásd. 8. lábjegyzet).

5. A Kúria 2016. február 8-án kelt végzésében¹⁹ azt a kérdést tette fel az EUB-nak, hogy köteles-e az adóhatóság az adózó levonási jogát elismerni az adóhatósági ellenőrzés során, amennyiben az adózó bevallásában az előzetesen felszámított adó nem szerepel, jóllehet a megfelelő számlák rendelkezésre állnak, és az adózó az ellenőrzés során kéri a levonási jog elismerését. A végzés indokolása nem hagy kétséget a Kúria eljáró tanácsának álláspontja felől. Eszerint azért van szükség a feltett kérdések megválaszolására, mert még nem született döntés abban a kérdésben, hogy a héa levonási jog kizárólag a bevallás benyújtása útján gyakorolható-e. A végzésben írtak szerint, hogy ha az adózó az ellenőrzéskor kéri levonási jogának elismerését, és számlái megfelelnek az előírásoknak, úgy e jogosultságát nem lehet azzal elutasítani, hogy nem tett eleget a héa irányelv 179. és 250. cikkében foglaltaknak.

Amint azt a bevezetőben említettem, az EUB nem került döntési helyzetbe, miután a felek a felülvizsgálati eljárásban megegyeztek.

6. A Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2015. október 7-én kelt végzésében²⁰ a bíróság azt kérdezte az EUB-tól, hogy fordított adózás alá eső ügylet esetében az egyenes adózás szerinti számlakiállítás folytán megfizetett áfalevonási jogával lehet-e élni illetve arányos-e az 50%-os mértékű adóbíróság, ha a költségvetést kár nem érte.

A kérdésekre az EUB az 1.2. alfejezet 8-as pontban ismertetett határozatában adott választ.

7. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2015. augusztus 10-én kelt végzésében²¹ előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett abban a kérdésben, hogy mennyiben várható el a számlabefogadótól, hogy a jogügylet körülményeit, a számlakibocsátót ellenőrizze, hogyan értékelhető, ha a gazdasági esemény nem a számlában feltüntetett felek között jött létre, ha csupán formai hiba áll fenn.

A kérdésekre az EUB II/9-es pontban ismertetett határozatában adott választ.

19 Kfv.I.35.404/2015/9. sz. ügy (EUB C-114/16 lásd. 1. lábjegyzet).

20 14.K.27.056/2015/16-I sz. ügy (EUB C-564/15 lásd 11-es lábjegyzet).

21 24.K.34.083/2014/24 sz. ügy (EUB C-446/15 lásd 12-es lábjegyzet).

8. A Kúria 2019. március 7-én kelt végzésében²² azt a kérdést intézte az EUB-hoz, hogy ellentétes-e az uniós joggal az a tagállami gyakorlat, amely az adólevonási jog vonatkozásában kizárólag arra van figyelemmel, hogy az adóköteles esemény mikor következett be, és nincs tekintettel arra, hogy a felek között a teljesítés mértéke tekintetében polgári jogi vita áll fenn, amely bírósági útra terelődött, és a számlát csak a jogerős ítéletet követően állították ki. Áttörhető-e a szolgáltatásnyújtás időpontjától számított 5 éves elévülési idő, befolyásolja-e a levonási jog gyakorlását a számlabefogadói magatartás, hogy a jogerős ítéletben megállapított vállalkozói díjat csak végrehajtási eljárásban fizették meg, és a számlát emiatt csak az elévülési határidő után állították ki.

Az ügy az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban van.

10.4. Következtetések

Az ismertetett nagyszámú eset statisztikailag is igazolja, hogy a hozzáadottérték-adó európai és tagállami szabályozása a mindennapos alkalmazás során számtalan jogalkalmazási, jogértelmezési kérdést vet fel. A bíróságok iránymutató döntései részben hiányos vagy hibás jogszabályt pótolnak, illetve azok hézagosságait egészítik ki. A jogalkotási hiányosságokat részben magyarázza az a kényszer, hogy nagyszámú uniós tagállam érdekeit kell összehangolni. Ide sorolom az ismertetett ügyek nagyobb részét. A bíróságok szokásos napi tevékenységüket végzik, amikor keresik az alkalmazandó jogot, és értelmezik azt. A héa ügyekben az uniós és a nemzeti ügyek egyensúlyban állnak. Ez az egyensúly azonban nem statikus. A kérdések, válaszok, az átfogalmazott kérdések és részletesebb válaszok körforgása dinamikus rendszerré teszik az uniós és tagállami igazságszolgáltatást. A kölcsönös visszajelzések rugalmassá teszik a joggyakorlatot, és ha egy-egy meghatározott problémakört vizsgálunk, kifejezett fejlődést láthatunk. Példaként említhető az adóalany és az adóhatóság fegyveregyenlősége, a szankciók arányossága, az alanyi jogosultságok érvényesítése. Egyes kérdések azonban mintha nem jutnának nyugvó pontra. Így nem megnyugtató, hogy milyen magatartás várható el a számlabefogadótól, illetve az adósemlegesség elve és az adóelkerülés elleni küzdelem ütközése is feloldatlan. E kérdések elvszerű tisztázásának hiánya talán az ellentétes irányú jogalkotói szándékok terhére írható, a bíróságokat azonban nem menti fel azon kötelezettségük alól, hogy a gazdasági és adójogi folyamatok megnyugtató rendezésére törekedjenek.

²² Kfv.I.35.172/2018/7 sz. ügy (EUB C-258/19).

10.5. Irodalomjegyzék

PEETERS, B. (2005): The concept of tax, 2005 EATLP Congress, Naples.

SIMON, I. (2012): Pénzügyi jog II., Budapest: Osiris Kiadó.

TERRA, B. J. M. – WATTEL, P. J. (2008): European Tax Law, Fifth Edition, Kluwer Law International.

VAN RAAD, K. (2012): Materials on International & EU Tax Law, Vol. 2, International Tax Center Leiden.

WEBER-GRELLET, H. (2001): Steuern im modernen Verfassungsstaat, Köln.

WERNER WIDMAN, D. (2015): Veranlagungshandbuch Umsatzsteuer 2014.